

Czesław Świniarski

"Vinculum matrimoniale - in iure romano, in novo testamento, apud sanctos patres, in Theologia et I.C.",
Olis Robleda [et al.], Roma 1973 :
[recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 17/1-2, 214-215

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

odnośnych pojęć, dochodzi chyba do słusznego wniosku, by zgodnie z wypowiedzią Pawła VI dokładniej sprecyzować normy w tej materii. Da to większą jasność i siłę prawną, wykluczy wszelką dowolność interpretacji, a przez to usunie możliwość wielu nadużyć. Zdaniem więc autora usunięcie tych słów z kan. 1087 dałoby prawną większą jasność, wyeliminowałoby cały szereg kazuistycznych, sztucznych interpretacji i chwytów, które prowadzą do nadużyć. Norma w ten sposób sformułowana odpowiadałaby wymogom natury małżeństwa przedstawionego przez Sobór Watykański II jako wspólnota życia i miłości. Byłaby bardziej odpowiednia godności i wolności człowieka. Jest to oczywiście sugestia autora, który nie przewiduje, by z tego powodu mogły powstać jakieś dodatkowe trudności. Jednakże i na ten aspekt trzeba zwrócić uwagę, zanim podejmie się decyzję wprowadzenia tego projektu do schematu.

Jak widać zatem całość dzieła zbiorowego zawiera materiały bardzo interesujące i dotyczące wielu tematów aktualnych dla dzisiejszej wiedzy kanonicznej. Dlatego też wskazaną jest rzeczą, ażeby powyższe dzieło nie tylko znajdowało się w bibliotekach uniwersyteckich i wydziałów prawa, ale również wino być dostępne dla wykładowców w seminariach duchownych oraz kanonistów pracujących w sądownictwie i w administracji kościelnej.

Marian Al. Żurowski

Robleda Olis — Garofalo Salvatore — Adnès Pierre — Navarrete Urbano: Vinculum matrimoniale — in iuro romano, in novo testamento, apud sanctos patres, in Theologia et I. C., Roma 1973, s. 148, wyd. Universitas Gregoriana.

Publikacja ta jest zbiorem wykładów głoszonych na Kursie Prawa Posoborowego urządzonego przez Papieski Uniwersytet Gregoriański w 1971 i 1972 r., zaopatrzona bogatym aparatem naukowym w przepisach.

O. Rebleda, by wykazać istotnie pojęcie nierozzerwalności węzła małżeńskiego u Rzymian, ujmuje rzecz historycznie od czasów najdawniejszych po Konstantyna i Justyniana, najprzód mówi o rozwodzie, jego naturze, sensie, by konsekwentnie wykazać racje trwałości węzła małżeńskiego. Instytucja węzła małżeńskiego u Rzymian nie była *res mere facti*, to jest zrodzona i zachowana zwyczajem życia wspólnego, odnawiana przez konsens w poszczególnych momentach, lecz implikowała węzeł zrodzony z prawa. Rozwód nie następował przez zaniechanie powtórzenia konsensu, ale przez akt przeciwny konsesowi, który niszczył umowę i węzeł z niej zrodzony. Dochodzące do umowy prawo wzmacniało jej moc i czyniło węzeł małż. nierozzerwalnym. Nierozzerwalność ta w prawie małż. chrześcijańskim była absolutna, w prawie rzymskim ograniczona.

Autor konkluduje, że zwolennicy rozwodów nie mogą powoływać się na prawo rzymskie.

S. Garofalo przeprowadza egzegezę tekstów Nowego Testamentu (I Kor., 7, 10—11; Łuk. 16, 18; Mat. 19, 1—9; Mk 10, 1—12; Mat. 5, 32 i 29, 9). Z wielką erudycją systematycznie przebiega różne rozwiązania autorów klasycznych i współczesnych, by wydobyć istotny sens nauki o nierozzerwalności małżeństwa zawartej w Nowym Testamencie, ze szczególnym uwzględnieniem „klauzuli Mateuszowej” i *privilegium Paulinum*.

P. Adnès, mówi o bardzo aktualnej kwestii nierozzerwalności małżeństwa w nauce Ojców Kościoła starając się uwzględnić wszystko co w ostatnich latach na ten temat napisano wśród kanonistów i teologów, powołujących się na praktykę rozwiązywania małżeństw w Kościele Wschodnim. Nie zaprzecza, że istotnie u Ojców Kościoła istniała jakaś praktyka rozwodów gdyż wpływ mentalności pogańskiej, niezbyt jasno zdefiniowana w początkach nauka chrześcijańska i wpływy świeckie cesarzy chrześcijańskich przyczyniły się do tego. Niejasność i wieloznaczność tekstów, nadużywanie argumentów z milczenia, czym posługuje się kilku autorów nie szkodzią jedności nauki o nierozzerwalności małżeństwa pogłębionej i utrwalonej z postępem świadomości moralnej i dyscyplin teologicznych.

U. Navarrete, omawia naukę o nierozzerwalności małżeństwa dopełnionego w powiązaniu z trzema zagadnieniami: procesem formowania się instytucji węzła małżeńskiego, sakramentalnością małżeństwa chrześcijańskiego i kwestią spełnienia małżeństwa: W części drugiej wykładu uzasadnia absolutną nierozzerwalność małżeństwa uznanego i dopełnionego. Teologowie i kanoniści okresu popatrystycznego przyjmując całkowicie tę zasadę dopracowali jedynie związaną z trzema zagadnieniami przedstawionymi przez autora. Zarzuty związane z tymi problemami rozwiązuje on przy interpretacji kan. 7 sesji 27 Soboru Trydenckiego.

Całość wykładów zaopatrzona bogatym aparatem naukowym w przypisach i indeksie stanowi pożyteczny materiał nie tylko dla studiujących i zajmujących się *ex professo* tymi zagadnieniami, które tak bardzo były dyskutowane w czasie Soboru Watykańskiego II.

Ks. Czesław Swiniarski

Gabriel Lepointe — „L'Eglise et l'Etat en France”, Paris 1964, Presses Universitaires de France, s. 124.

Gabriel Lepointe w książce p.t. *L'Eglise et l'Etat en France* przedstawia układ stosunków między państwem i Kościołem we Francji. Autor nie zadowolił się przytoczeniem samych norm regulujących stosunki między Kościołem i państwem, ale zdobywa się na analizę podstaw tych stosunków na poszczególnych etapach historii Francji, oraz proponuje